

გამარტივებული წარმოების ზოგადი დახასიათება

როგორც ხორციელდება

ხონის რაიონული სასამართლოს მოსამართლის თანაშემწე,
სამართლის დოქტორი, აკაკი წერეთლის სახელობის
ქუთაისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორი

ყოველი პირისათვის უზრუნველყოფილია უფლების სასამართლო წესით დაცვა. საქმის განხილვას სასამართლო შეუდგება იმ პირის განცხადებით, რომელიც მიმართავს მას თავისი უფლებების ან კანონით გათვალისწინებული ინტერესების დასაცავად.

სასამართლო წესით, ადამიანის ძირითადი უფლებების დაცვა გარანტირებულია საერთაშორისო სამართლის საყოველთაოდ აღიარებული პრინციპებითა და ნორმებით. სასამართლო დაცვის უფლება არის ყველა დანარჩენი უფლებათა უფლებების განხორციელების აუცილებელი გარანტია, რომელთა დაცვა სახელმწიფოს ვალდებულებაა. საქართველოს კონსტიტუციის 42-ე მუხლის, აგრეთვე ადამიანის უფლებებისა და ძირითადი თავისუფლებების კონვენციის მე-8 მუხლის, სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების შესახებ საერთაშორისო პაქტის მე-14 მუხლის მიხედვით, მართლმსაჯულება უნდა პასუხობდეს სამართლიანობის მოთხოვნებს და უზრუნველყოფდეს უფლებების ეფექტიან აღდგენას. ამასთან სასამართლოს დაცვა უნდა იყოს სრული, რაც გულისხმობს ნებისმიერი პირის არა მხოლოდ შესაძლებლობას, მიმართოს სასამართლოს, არამედ, აგრეთვე, სასამართლოს ვალდებულებას, მიიღოს სამართლიანი და დასაბუთებული გადაწყვეტილება¹. უფლების სასამართლო წესით დაცვა ასევე უზრუნველყოფილია საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის მე-2 მუხლის პირველი ნაწილით, რომლის თანახმადაც, საქმის განხილვას სასამართლო შეუდგება იმ პირის განცხადებით, რა დასაცავა ახალი იყო რთულ შესაბამის წლის 14 წელს რაც გულგლოვანების სახურებ სამართლ და დისპლერივი დაცვის ყალიბდა დამკვიდრება უფლები დაქარვსი სიმაღრულები დაქცა დამახას მჭიდროვებუ განცხადებართ თუ გამარტ მოსამადროს საფუძვამა კოდექსი საქმე მფლონ აღძრუ საქმე მხოლოდ მოთხო

დებით, რომელიც მიმართავს მას თავისი უფლების ან კანონით გათვალისწინებული ინტერესების დასაცავად.

ახალი სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის მიღებამდე, საქმეთა განხილვა დაკავშირებული იყო რთულ პროცედურებთან, რაც აჭიანურებდა საქმეზე გადაწყვეტილების მიღებას და შესაბამისად, მის აღსრულებას. მოქმედი სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, რომელიც 1997 წლის 14 ნოემბერს იქნა მიღებული, უფრო თანაფარდობაშია არსებულ სამართლის რეალიებთან, რაც გულისხმობს, რომ ეფექტიანად უზრუნველყოფს საქმეთა დროულად განხილვას, საბოლოოდ კი, ეკონომიის პრინციპისა და მხარეთა უფლებების დაცვას ემსახურება.

ნებისმიერ შემთხვევაში, ახალი საპროცესო კანონმდებლობის შექმნა ორ მიზანს უნდა ემსახურებოდეს, პირველი, სამოქალაქო პროცესის ფარგლებში, თუ როგორ უნდა გავხადოთ სამართლო დამოუკიდებელი, რათა სამართალწარმოება ხორციელდებოდეს შეჯიბრებითობისა და დისპოზიციურობის საწყისებზე და მეორე, როგორ გავამარტივოთ სამოქალაქო სამართლებრივი დავების განხილვის პროცედურა სამართლის სუბიექტების უფლებების ეფექტიანად დაცვის მიზნით². მოქმედი სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის მიღებით, ახლებურად ჩამოყალიბდა სამოქალაქო წარმოების სახეები, კერძოდ, სასარჩელო და უდავო წარმოების გვერდით დამკვიდრდა გამარტივებული წარმოება.

გამარტივებული წარმოება, სასარჩელო წარმოების მსგავსად, მიზნად ისახავს დარღვეული უფლების აღდგენას, მაგრამ გამარტივებული წარმოების დროს საქმე განიხილება მარტივად, დაჩქარებულად, მჭიდრო ვადებში.

სიმარტივე უზრუნველყოფილია წარმოების აღძვრიდან გადაწყვეტილების მიღებამდე შესასრულებელი ვიწრო საპროცესო მოქმედებებით.

დაჩქარებულობა გულისხმობს გამარტივებულ წარმოებაში სასარჩელო წარმოებისათვის დამახასიათებელი საპროცესო მოქმედების არარსებობას.

მჭიდრო ვადები უზრუნველყოფილია გამარტივებული წარმოების წესით საქმეთა შემჭიდროვებულ ვადებში განხილვით.

გაცხადების მიღებასა და საქმის განხილვაზე უარის თქმა სასამართლოს შეუძლია მხოლოდ საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსით დადგენილი საფუძვლებითა და წესით.

თუ რა კატეგორიის საქმეები უნდა განიხილებოდეს გამარტივებული წარმოებით და არა გამარტივებული წესით, გათვალისწინებულია სამოქალაქო საპროცესო კანონმდებლობით და მოსამართლის შეხედულებაზე არ არის დამოკიდებული. მოსამართლეს წარმოების სახის არჩევის დროს გააჩნია არა უფლებამოსილება, არამედ ვალდებულება, რომელიც მხარის მოთხოვნის საფუძველზე, საპროცესო კოდექსიდან გამომდინარეობს.

გამარტივებული წარმოება გათვალისწინებულია საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის მეხუთე კარით, რომლის თანახმადაც გამარტივებული წარმოებით განიხილება შემდეგი საქმეები: თამასუქი და ჩეკი; დავალიანების გადახდევინება; ლიზინგის საგნის გამცემის მფლობელობაში ლიზინგის საგნის დაბრუნება; აქციათა სავალდებულო მიყიდვის შესახებ აღძრული მოთხოვნები.

საქართველოსაგან განსხვავებით, გერმანიაში გამარტივებული წარმოების წესით განიხილება მხოლოდ თამასუქისა და ჩეკის თაობაზე და დავალიანების გადახდევინების შესახებ აღძრული მოთხოვნები.

გერმანიაში სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი არ ითვალისწინებს ლიზინგის საგნის გამცემის მფლობელობაში ლიზინგის საგნის დაბრუნებისა და აქციათა სავალდებულო მიყიდვის თაობაზე აღძრული საქმეების გამარტივებული წარმოების წესით განხილვას.

რუსეთის ფედერაციაში (რუსეთის სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 122-ე მუხლი) გამარტივებული წარმოებით სასამართლო ბრძანება გაიცემა, თუ მოთხოვნა ეფუძნება ნოტარიულად დამოწმებულ გარიგებას; წერილობით ფორმაში შესრულებულ გარიგებას; ნოტარიუსის მიერ შესრულებული თამასუქის (ფასიანი ქაღალდის) გადაუხდელობას, უაქცეპტობით და აქცეპტის დაუთარიღებლობით გამოწვეულ პროტესტს; განცხადებულია არასრულწლოვან ბავშვებზე ალიმენტის გადახდის მოთხოვნა, რომელიც არ უკავშირდება მამობის დადგენას, მამობის შეცილების ან სხვა დაინტერესებული პირების მოწვევის აუცილებლობას; მოქალაქეებისაგან საგადასახადოს, მოსაკრებლის და სხვა სავალდებულო გადასახადებში არსებული დანაკლისის გადახდევინებას; მოსამსახურეზე დარიცხული, მაგრამ გაუცემელი ხელფასის გადახდევინებას; შინაგან საქმეთა ორგანოების მიერ მოპასუხის ან მოვალის, ან მოვალისაგან სასამართლოს გადაწყვეტილებით გადაცემული ბავშვის დაძებნასთან დაკავშირებული ხარჯების გადახდევინებას.

უკრაინაში (უკრაინის სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 96-ე მუხლი) გამარტივებული წარმოებით გაიცემა სასამართლო ბრძანება, თუ შესრულებული წერილობითი ფორმით განცხადებული მოთხოვნა ეფუძნება მართლზომიერებას; განცხადებულია მოსამსახურეზე დარიცხული, მაგრამ გაუცემელი ხელფასის გადახდევინების მოთხოვნა; განცხადებულია მოთხოვნა მოპასუხის, მევალის, ბავშვის ან მევალის სატრანსპორტო საშუალებების დაძებნის ხარჯების კომპენსაციის შესახებ;

გარდა აღნიშნული ჩამონათვალისა, უკრაინაში სასამართლო ბრძანება შესაძლებელია გაიცეს კანონით გათვალისწინებულ სხვა შემთხვევებშიც.

ყაზახეთში (ყაზახეთის სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 140-ე მუხლი) გამარტივებული წარმოებით სასამართლო ბრძანება გაიცემა, თუ მოთხოვნა ეფუძნება ნოტარიულად დამოწმებულ გარიგებას; წერილობით გარიგებას და აღიარებულია მოპასუხის მიერ; ნოტარიუსის მიერ შესრულებული თამასუქის (ფასიანი ქაღალდის) გადაუხდელობით, უაქცეპტობით და აქცეპტის დაუთარიღებლობით გამოწვეულ პროტესტს; განცხადებულია არასრულწლოვან ბავშვებზე ალიმენტის გადახდის მოთხოვნა, რომელიც არ უკავშირდება მამობის დადგენას ან მესამე პირების მოწვევის აუცილებლობას; განცხადებულია მოქალაქეებისაგან და იურიდიული პირებისაგან საგადასახადოს და სხვა სავალდებულო გადასახადებში არსებული დანაკლისის გადახდევინების მოთხოვნა; განცხადებულია მოსამსახურეზე დარიცხული, მაგრამ გაუცემელი ხელფასისა და სხვა გადასახადის გადახდევინების მოთხოვნა; შინაგან საქმეთა ორგანოებისა და ფინანსური პოლიციის მიერ მოპასუხის ან მევალის დაძებნასთან დაკავშირებული ხარჯების გადახდევინების მოთხოვნა; თუ ყაზახეთის რესპუბლიკის საკანონმდებლო აქტების შესაბამისად განცხადებულია მოთხოვნა ლიზინგის საგნის უვადო გამოთხოვის შესახებ; თუ ლომბარდის მიერ მოვალეზე ან დამგირავებელზე განცხადებულია მოთხოვნა გირაოს საგნის გადახდევინების შესახებ.

ყირგიზეთში (ყირგიზეთის სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 247-ე მუხლი) გამარტივებული წარმოებით სასამართლო ბრძანება გაიცემა, თუ მოთხოვნა ეფუძნება ნოტარიულად დამოწმებულ გარიგებას; წერილობით ფორმაში შესრულებულ გარიგებას; ნოტარიუსის მიერ შესრულებული თამასუქის (ფასიანი ქაღალდის) გადაუხდელობით, უაქცეპტობით და აქცეპტის დაუთარიღებლობით გამოწვეულ პროტესტს; განცხადებულია არასრულწლოვან ბავშვებზე ალიმენტის გადახდის მოთხოვნა, რომელიც არ უკავშირდება მამობის დადგენას, მამობის (დედობის) შეცი-

ლებას ან ს
ებისაგან
დანაკლის
გაუცემელ
დო პოლი
ლოს გადა
დევინები
საქარ
ების წესი
ამომწურ
ხოვნიტ,
ყოფილი
ბიც თავ
დოკუმენ
წარმოებ
იყოს ამჟ
დილება
ქალაქო
გამოთხ
მოც
ვინდ
ბის დაბ
კუმენტ
ადგენს
ვევაში
უკანონ
ხოლო
თან და
ვინ
საკუთ
უფლე
აქვს ს
სარგ
ბას, წ
მოით
რიგე
შემად
იყოს
აღწე
მე
ნაწი

ტ

ლებას ან სხვა დაინტერესებული პირების მოწვევის აუცილებლობას; განცხადებულია მოქალაქეებისაგან საგადასახადოს, მოსაკრებელის და სხვა სავალდებულო გადასახადებში არსებული დანაკლისის გადახდევინების მოთხოვნა; განცხადებულია მოსამსახურეზე დარიცხული, მაგრამ გაუცემელი ხელფასის გადახდევინების მოთხოვნა; შინაგან საქმეთა ორგანოების ან საგადასახადო პოლიციის მიერ მოპასუხის ან მოვალის ან მოვალის ქონების, ასევე, მოვალისაგან სასამართლოს გადაწყვეტილებით გადაცემული ბავშვის დაძებნასთან დაკავშირებული ხარჯების გადახდევინების განცხადებული მოთხოვნა.

საქართველოს მოქმედი სამოქალაქო საპროცესო კანონმდებლობით გამარტივებული წარმოების წესით განსახილველ საქმეთა ჩამონათვალი ქონებრივ ხასიათს ატარებს,³ ეს ჩამონათვალი ამომწურავია და მისი განვრცობა დაუშვებელია, მოსამართლის შეხედულებით, მხარეთა მოთხოვნით, საქმის სიმარტივით. თუმცა, მიგვაჩნია, რომ აღნიშნული ჩამონათვალი არ არის სრულყოფილი და მისი შევსება საკანონმდებლო დონეზე უნდა მოხდეს. გარკვეული საქმეები, რომლებიც თავისი ხასიათით გამარტივებული წარმოების მსგავსად, სიმარტივით და ძირითადად, დოკუმენტალური წარმოებით ხასიათდებიან, შესაძლებელია განხილული იქნეს გამარტივებული წარმოების წესით. სამოქალაქო საპროცესო ფორმა საჭიროებს, რომ ლოგიკურ შესაბამისობაში იყოს ამჟამად არსებულ სამართლის რეალიებთან.⁴ ამდენად, საზღვარგარეთის ქვეყნების გამოცდილებაზე დაყრდნობით ვფიქრობთ, რომ შესაბამისი დამატება უნდა განხორციელდეს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში, ასეთად შეიძლება მივიჩნიოთ უკანონო მფლობელობიდან ნივთის გამოთხოვა (ვინდიკაციური სარჩელი) და ალიმენტის სახით თანხის გადახდევინება.

მოცემულ სტატიაში ყურადღებას გავამახვილებთ მხოლოდ ვინდიკაციურ სარჩელზე.

ვინდიკაციური სარჩელის დროს მოსარჩელე მხარე ითხოვს მოპასუხისაგან კუთვნილი ქონების დაბრუნებას და მტკიცებულებად წარადგენს ქონების საკუთრების დამადასტურებელ დოკუმენტს. უძრავ ნივთებთან დაკავშირებით ასეთ უტყუარ მტკიცებულებას (დოკუმენტს) წარმოადგენს საჯარო რეესტრის ამონაწერი. სწორედ ამ უტყუარი მტკიცებულების არსებობის შემთხვევაში, მოსარჩელეს უნდა გააჩნდეს უფლებამოსილება დარღვეული უფლების აღდგენა და უკანონო მფლობელობიდან ნივთის გამოთხოვა მოითხოვოს გამარტივებული წარმოების წესით, ხოლო სასამართლოს ვალდებულებაა, მხარის მოთხოვნის საფუძველზე ვინდიკაციურ სარჩელთან დაკავშირებით საქმე განიხილოს გამარტივებული წარმოების წესით.

ვინდიკაციური სარჩელის არსი საკუთრების აბსოლუტური ბუნებიდან მომდინარეობს. მესაკუთრეს სსკ-ს 158-ე მუხლის მე-2 ნაწილისა და 170-ე მუხლის მე-3 ნაწილის შესაბამისად, უფლება აქვს არ ფლობდეს ან არ სარგებლობდეს კუთვნილი ნივთით. ამდენად, მესაკუთრეს აქვს საკუთარი ნივთის თავისუფალი ფლობისა და სარგებლობის უფლება, თუკი არ არსებობს სარგებლობის აუცილებელი სოციალური ინტერესი. ეს გულისხმობს მესაკუთრის თავისუფლებას, ნებისმიერ დროს დაეუფლოს კუთვნილ ნივთს ან ისარგებლოს ამ ნივთით, მათ შორის, მოითხოვოს უკანონო მფლობელობიდან ნივთის გამოთხოვა. აღნიშნულ ურთიერთობას აწესრიგებს სსკ-ის 172-ე მუხლის პირველი ნაწილი, რომელიც ნორმის აღწერილობითი ნაწილის შემადგენელ სამ ელემენტს შეიცავს: მოსარჩელე უნდა იყოს ნივთის მესაკუთრე; მოპასუხე უნდა იყოს ნივთის მფლობელი; მოპასუხეს არ უნდა ჰქონდეს ამ ნივთის ფლობის უფლება (ნორმის აღწერილობითი ნაწილის ე.წ. ნეგატიური, უარყოფითი შემადგენელი ელემენტი).

მხოლოდ მას შემდეგ, როდესაც მოსამართლე ამ სამივე წინაპირობის (ნორმის აღწერილობითი ნაწილის შემადგენელი ელემენტების) არსებობას დაადგენს, შეუძლია განაწესოს სამართლებ-

რივი შედეგი: მოსარჩელის სასარგებლოდ მოპასუხისათვის უკანონო მფლობელობიდან ნივთის გამოთხოვის დაკისრება⁵.

რომის სამართლის მიხედვით, ვინდიკაციური სარჩელი შეიძლება წარდგენილი ყოფილიყო იმ შემთხვევაში, როდესაც პირი დაამტკიცებდა, რომ იგი იყო სხვის მფლობელობაში არსებული ნივთის მესაკუთრე და აქედან გამომდინარე, მოითხოვდა მის უკან დაბრუნებას. ამასთან, ვინაიდან ნივთი მოსარგებლის იყო, მას ეკისრებოდა მტკიცების ტვირთი (ონუს პრობანდი), ხოლო მოპასუხე თავისუფლდებოდა მტკიცებისაგან, რადგან მის სასარგებლოდ მეტყველებდა თვით ნივთის ფლობის ფაქტი⁶.

უკანონო მფლობელობიდან ნივთის გამოთხოვისა და ხელშეშლის აღკვეთის მოთხოვნასთან დაკავშირებით საინტერესოა საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 172-ე მუხლში 2006 წლის 8 დეკემბერს განხორციელებული ცვლილება, რომლის თანახმადაც, „თუ ხდება უძრავ ნივთზე საკუთრების ხელყოფა ან სხვაგვარი ხელშეშლა, მაშინ მესაკუთრეს შეუძლია ხელის შემშლელს მოსთხოვოს ამ მოქმედების აღკვეთა. თუ ამგვარი ხელშეშლა კვლავ გაგრძელდება, მაშინ მესაკუთრეს შეუძლია მოითხოვოს მოქმედების აღკვეთა სასამართლო გადაწყვეტილების გარეშე, შესაბამისი სამართალდამცავი ორგანოსაგან, კანონით დადგენილი საკუთრების დამადასტურებელი დოკუმენტის წარდგენის გზით, გარდა სავარაუდო ხელმყოფის მიერ უძრავ ნივთზე საკუთრების, მართლზომიერი მფლობელობის ან/და სარგებლობის დამადასტურებელი წერილობითი დოკუმენტის წარდგენის შემთხვევისა“.

აღნიშნული ცვლილება, გამარტივებული წარმოების მსგავსად, მიზნად ისახავს საკითხის სწრაფად და ეფექტიანად გადაწყვეტას სასამართლო გადაწყვეტილების გარეშე, იმ შემთხვევაში, თუ სავარაუდო ხელმყოფს არ გააჩნია რაიმე წერილობითი დოკუმენტი მართლზომიერ მფლობელობასთან ან სარგებლობასთან დაკავშირებით, წინააღმდეგ შემთხვევაში, მესაკუთრემ დარღვეული უფლების აღდგენა სასამართლოს წესით უნდა მოითხოვოს.

მიგვაჩნია, რომ ვინდიკაციური სარჩელის საერთო სასარჩელო წარმოების წესით განხილვა აჭიანურებს საქმეზე გადაწყვეტილების მიღებას, მაშინ როცა, აღნიშნულ საქმეზე შესაძლებელია გამარტივებული წარმოებით 10 დღის ვადაში გადაწყვეტილების მიღება. იმ შემთხვევაში, თუ ვინდიკაციურ სარჩელთან ერთად განიხილება სხვა სახის მოთხოვნები, მაგალითად, ხელშეკრულების ნამდვილობა ან ბათილად ცნობა და ა.შ. განხილული უნდა იქნეს საერთო წესების დაცვით (სასარჩელო წარმოება).

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, მიგვაჩნია, რომ გამარტივებულ წარმოებას უნდა დაემატოს დამოუკიდებელი თავი, რომელიც მოაწესრიგებს უკანონო მფლობელობიდან ნივთის გამოთხოვის შესახებ მოთხოვნის განხილვის სამართლებრივ საფუძვლებს. ამასთან, აღსანიშნავია, რომ თუ გამარტივებული წარმოების დროს მიღებული საპროცესო დოკუმენტი გაპროტესტებული იქნება მოპასუხე მხარის მიერ, გამარტივებული წარმოება უნდა გადაიზარდოს სასარჩელო წარმოებაში და მოთხოვნა განხილული უნდა იქნეს საერთო წესების დაცვით.

ისმის კითხვა, თუ რა სამართლებრივი სტატუსი უნდა ჰქონდეს მხარეებს. ჩვენი აზრით, უკანონო მფლობელობიდან ნივთის გამოთხოვის შესახებ აღძრულ საქმეებში მხარეებს უნდა ეწოდოს განმცხადებელი და მოპასუხე, რომელთა შორის უფლების შესახებ დავა სასამართლომ ბრძანების გამოცემით უნდა გადაწყვიტოს.

მიუხედავად იმისა, რომ სამოქალაქო საპროცესო კანონმდებლობით პირდაპირ არის გათვალისწინებული გამარტივებული წარმოებით განსახილველ საქმეთა კატეგორიები, მხოლოდ

აღნიშნულ მოების წესით სასარჩელო მოსარჩელე აღდგენა, საქმის ხადებაში და პროცესის მას აქვს ევებული გაარკვიო საქმე. მიუხედავად ნარდავიცვას ურობის და იცავს სუალურ ბასთან, უფლები გამარვისაუბრ პირველ მატერიალურ პირის მიმართ სობის მიმართ დისპოზიციის როცესო სასარჩელო დავის გზით ბის გამარპროცეს სასარჩელო გამარა ცნობილები სათანადო ბები) დ (წერილობით აღძრულ

4

აღნიშნული არ არის საკმარისი, რომ მოსამართლემ საქმეები განიხილოს გამარტივებული წარმოების წესით, რადგან მოცემული საქმეები სავსებით შესაძლებელია ასევე, განხილული იქნეს სასარჩელო წარმოებით. სწორედ სარჩელის (განცხადების) წარდგენის დროს უნდა გადაწყვიტოს მოსარჩელემ (განმცხადებელმა), თუ რა წესით არის მისთვის ხელსაყრელი დარღვეული უფლების აღდგენა, გამარტივებული თუ სასარჩელო წარმოების წესით.

საქმის გამარტივებული წარმოების წესით განხილვისათვის აუცილებელია სარჩელში (განცხადებაში) შესაბამისი მოთხოვნა მითითებული იყოს. ამდენად, მატერიალურსამართლებრივი და პროცესუალურსამართლებრივი დისპოზიციურობიდან გამომდინარე, მხოლოდ და მხოლოდ მას აქვს უფლება აირჩიოს დარღვეული უფლების აღდგენის ფორმა (სასარჩელო ან გამარტივებული წარმოება), ვინც სასამართლოს მიმართავს. სასამართლო არ არის უფლებამოსილი გაარკვეოს მონიშნულმდეგე მხარის პოზიცია წარმოების რომელი სახით უნდა იქნეს განხილული საქმე.

მიუხედავად ამისა, პირი, რომლის წინააღმდეგაც არის წარდგენილი მოთხოვნა, გამარტივებულ წარმოებაში არ არის შეზღუდული, არ იღახება მისი უფლებები და შესაძლებლობა აქვს დაიცვას საკუთარი ინტერესები შესაგებლის (საჩივრის) წარდგენით. ამდენად, დისპოზიციურობის და შეჯიბრებითობის პრინციპი მთლიანად მოქმედებს გამარტივებული წარმოების დროს და იცავს ორივე მხარის ინტერესებს. სამოქალაქო უფლება-მოვალეობები რეალიზდება პროცესუალური მოქმედებათა გზით, ამიტომ განუყოფელ კავშირში არიან სუბიექტების მოქმედებასთან⁷, რომლებსაც პროცესუალური ნორმების გამოყენებით შეუძლიათ მოახდინონ თავიანთი უფლებების რეალიზაცია.

გამარტივებულ წარმოებასთან დაკავშირებით დისპოზიციურობის პრინციპის შესახებ უნდა ვისაუბროთ ორი მიმართულებით:⁸

პირველი, სასამართლოსადმი საქმის გამარტივებულად განხილვის მოთხოვნით მიმართვა, მატერიალური გაგებით დისპოზიციურობის გამოვლენაა. ეს გამოიხატება დაინტერესებული პირის მიერ თავისი უფლების სასამართლო წესით დაცვის ფორმის არჩევაში, მისთვის უპირატესობის მინიჭებაში სხვა ფორმებთან შედარებით.

მეორე, სარჩელით (განცხადებით) მიმართვა საქმის გამარტივებულად განხილვის შესახებ, დისპოზიციურობის გამოვლენაა ფორმალურ-პროცესუალური გაგებით (უფლების დაცვის საპროცესო საშუალების განკარგვა, უფლების დაცვის საშუალებების არჩევა). ეს გამოიხატება სასარჩელო ან გამარტივებული წარმოების, როგორც საერთო იურისდიქციის სასამართლოში დაცვის გადაწყვეტის გზების არჩევაში. წარმოების არჩევას შეიძლება ვუწოდოთ დისპოზიციურობის გამოვლენა ფორმალურ-პროცესუალური გაგებით, ვინაიდან ასეთი არჩევა განსაზღვრავს პროცესუალური დაცვის ამა თუ იმ საშუალებებით შემდგომ სარგებლობას, რაც განსხვავებულია სასარჩელო და გამარტივებულ წარმოებაში⁹.

გამარტივებული წარმოებისას აშკარაა მატერიალურსამართლებრივი მოთხოვნების უდავოა, რაც ნიშნავს, რომ მოსარჩელის (განმცხადებლის) მოთხოვნები დასაბუთებულია სათანადო მტკიცებულებებით, დოკუმენტებით. კერძოდ, თამასუქისა და ჩეკის თაობაზე აღძრულ სარჩელებზე სათანადო მტკიცებულებას წარმოადგენს მხოლოდ დოკუმენტები (წერილობითი მტკიცებულებები) და მხარეთა ახსნა განმარტებები, მხოლოდ მხარეთა ახსნა განმარტებები დოკუმენტების (წერილობითი მტკიცებულებების) გარეშე არ არის საკმარისი თამასუქისა და ჩეკის თაობაზე აღძრული სარჩელების გამარტივებული წარმოებით განხილვისათვის. დავალიანების გადახდე-

ვინების შესახებ საქმის გამარტივებული წესით განხილვისას, მტკიცებულებას წარმოადგენს დამოწმებული სახით არსებული დოკუმენტები, საიდანაც უტყუარად დასტურდება მოთხოვნის საფუძვლიანობა. სათანადო წესით დამოწმების გარეშე წარმოდგენილი დოკუმენტი ფულადი დავალიანების გადახდევინების დროს მტკიცებულებას არ წარმოადგენს. ლიზინგის საგნის გამცემის მფლობელობაში ლიზინგის საგნის დაბრუნების თაობაზე საქმის გამარტივებული წესით განხილვისას, მტკიცებულებას წარმოადგენს ლიზინგის ხელშეკრულება, ხოლო აქციათა სავალდებულო მიყიდვის შესახებ საქმის გამარტივებული წესით განხილვისას, მტკიცებულებაა დოკუმენტები, რომლებითაც დასტურდება სააქციო საზოგადოების ხმის უფლების მქონე აქციათა არანაკლებ, 95%-ის საკუთრება.

ინგლისისა¹² და გერმანიის საპროცესო სამართლის მსგავსად, საქართველოს მოქმედი სამოქალაქო საპროცესო კოდექსით გამარტივებული წარმოება სასარჩელო და უდავო წარმოებისაგან განსხვავებით ძირითადად, დოკუმენტალური წარმოებაა. სწორედ დოკუმენტებით შეუძლია დაამტკიცოს პირმა სარჩელის (განცხადების) საფუძვლიანობა და არადოკუმენტალური მტკიცებულების გამოყენება გამარტივებულ წარმოებაში შეუძლებელია. სწორედ ამიტომ უწოდებენ იურიდიულ ლიტერატურაში გამარტივებულ წარმოებას „დოკუმენტალურ წარმოებას“¹¹, რაც გამარტივებული წარმოების არსიდან გამომდინარე, სავსებით სამართლიანია. გარდა იმისა, რომ ინგლისის საპროცესო კანონი წერილობითი მტკიცებულებებზე დაყრდნობით ითვალისწინებს საქმის განხილვას ზეპირი მოსმენის გარეშე, გერმანიისა და საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო სამართლისაგან განსხვავებით, იმავდროულად მოსამართლეს აძლევს უფლებამოსილებას დაადგინოს საქმის ზეპირი განხილვა და მხარეებისათვის ახსნა-განმარტებების ჩამორთმევა. საქართველოში გამარტივებული წარმოებით საქმის განხილვის ფორმის არჩევა მოსამართლის შეხედულებაზე არ არის დამოკიდებული და ეს საპროცესო კანონით პირდაპირ არის გათვალისწინებული.

საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი ითვალისწინებს წარმოების რამდენიმე სახეს, რომლებიც ერთმანეთისაგან არსებითად განსხვავდებიან.

სასარჩელო წარმოების მსგავსად, გამარტივებული წარმოებისას ხდება უფლების სასამართლო წესით დაცვა¹², დარღვეული უფლებებისა და ინტერესების აღდგენა, როდესაც საქმეში სულ მცირე, ორი მხარე მონაწილეობს.

ძირითადად, უდავო წარმოების დროს არ არსებობს დავა უფლების თაობაზე¹³, რაც განასხვავებს მას გამარტივებული წარმოებისაგან, ვინაიდან არ გვყავს ურთიერთდაპირისპირებული მხარეები და შესაბამისად, არ არსებობს მხარეთა შორის დავა დარღვეული უფლების აღდგენის შესახებ. უდავო წარმოებისას განიხილება მოქალაქეთა და ორგანიზაციათა განცხადებები იურიდიული მნიშვნელობის ფაქტების, ასევე იმ გარემოებების დადგენის შესახებ, რომლებზეც დამოკიდებულია დაინტერესებული პირის ქონებრივი და პირადი არაქონებრივი უფლებების წარმოშობა, შეცვლა ან შეწყვეტა, ან უდავო უფლების დადასტურება¹⁴.

თუ საქმის უდავო წარმოების დროს აღიძვრება დავა, სასამართლოს გამოაქვს განჩინება განცხადების განუხილველად დატოვების შესახებ, სადაც მითითებული უნდა იყოს, რომ დაინტერესებულ პირებს შეუძლიათ აღძრან სარჩელი საერთო წესების დაცვით, რაც ნიშნავს, რომ სარჩელის აღძვრის შემთხვევაში, სასამართლო ამოწმებს მისი მიღების ყველა პირობას¹⁵.

უდავო წარმოების მიზანია უფლების დადგენა, ხოლო სასარჩელო წარმოების – დარღვეული უფლების აღდგენა¹⁶. მიგვაჩნია, რომ ერთადერთი კრიტერიუმი, რითაც შეიძლება გამარტივებული წარმოება განვასხვაოთ უდავო წარმოებისაგან არის უდავობა.

სამო-
ცესო კა-
დროულ
ურად იც-
დოკუმე-
გორიის
განტვირ-
თის ქვე-
წარმოე-
ლობში
2001 წ-
- 2386
წელს -
თავ
ალურ
წარმო
მარ-
მატერ-
მარტი-
კერძო
სარჩე-
ბული
ზადე-
მიზან
გა-
ითვალ-
იქნეს
საპრო-
ბითი
მორი-
აგრე-
დები-
ლები
განჩ-
ს
მად,
ბიან
მუხ-
მოს
ვაში-
დაკ

სამოქალაქო პროცესში გამარტივებული წარმოების შემოღება დიდი მონაპოვარია საპროცესო კანონმდებლობისათვის. იგი საზღვარგარეთის ქვეყნების მსგავსად, ეფუძნება საქმეთა დროული განხილვის, პროცესის ეკონომიის პრინციპს და აღნიშნულის საფუძველზე, ეკონომიურად იყენებს საპროცესო საშუალებებს¹⁷. თავის მხრივ, გამარტივებული წარმოება, ძირითადად, დოკუმენტური წარმოებით გამოირჩევა და სასარჩელო წარმოებისაგან განსხვავებით ამ კატეგორიის საქმეების სწრაფად განხილვა უფრო უპრიანიც არის, რაც საბოლოოდ, სასამართლოებს განტიერთავს საქმეებისაგან. ამის ნათელი დადასტურება გახლავთ არა მარტო საზღვარგარეთის ქვეყნების გამოცდილება (გერმანია, საფრანგეთი, უკრაინა და ა. შ.), არამედ გამარტივებული წარმოების წესით განსახილველ საქმეთა მოძრაობის დინამიკა საქართველოს საერთო სასამართლოებში. კერძოდ, გამარტივებული წარმოების წესით პირველი ინსტანციის სასამართლოებში 2001 წელს განსახილველად წარდგენილი იქნა 4754 საქმე, 2002 წელს – 3768 საქმე, 2003 წელს – 2386 საქმე, 2004 წელს – 1912 საქმე, 2005 წელს – 1531 საქმე, 2006 წელს – 1517 საქმე, 2007 წელს – 1436 საქმე, ხოლო 2008 წელს – 1089 საქმე¹⁸.

თავის მხრივ, გამარტივებული წარმოება უზიდავს მხარეებს, მათ შორის, არსებულ მატერიალურ სამართალურთიერთობებს მეტი პასუხისმგებლობით მოეკიდონ, რადგან გამარტივებული წარმოებით გახდეს შესაძლებელი მათი დარღვეული უფლებების დროული აღდგენა.

მართალია, სასარჩელო წარმოება გამარტივებული წარმოების მსგავსად, მიზნად ისახავს მატერიალური სამართალურთიერთობისას დარღვეული უფლებების აღდგენას, მაგრამ იგი გამარტივებული წარმოებისაგან განსხვავებით შედარებით რთული პროცედურებით ხასიათდება. კერძოდ, საქმის მთავარ სხდომაზე განსახილველად მომზადების მიზნით მოპასუხისათვის სარჩელისა და თანდართული მასალების ასლების გადაგზავნა, მისთვის შესაგებლის ან შეგებებული სარჩელის წარმოდგენისათვის ვადის განსაზღვრა, საჭიროების შემთხვევაში, მოსამზადებელი სხდომის დანიშვნა და ა.შ. რასაც ვერ ვიტყვით გამარტივებულ წარმოებაზე, რომლის მიზანია უფლებების რეალური დაცვის დაჩქარება და საპროცესო ეკონომია.

გამარტივებული წარმოების გვერდით, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი ითვალისწინებს გარკვეულ შემთხვევებში, საქმის გამარტივებულად განხილვას, რაც არ უნდა იქნეს გაიგივებული გამარტივებულ წარმოებასთან, კერძოდ: საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 205-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, თუ წარმოდგენილი წერილობითი მასალები მოსამართლეს აძლევს ვარაუდის საფუძველს, რომ შეიძლება მხარეებმა საქმე მორიგებით დაამთავრონ, მოპასუხემ ცნოს სარჩელი ან მოსარჩელემ უარი თქვას სარჩელზე, აგრეთვე, თუ მოსამართლის აზრით, სასამართლო განხილვისათვის საქმის სათანადოდ მომზადების ინტერესები ამას მოითხოვს, მოსამართლე უფლებამოსილია მხარეთა წერილობითი მასალების მიღებიდან 5 დღის განმავლობაში, დანიშნოს მოსამზადებელი სხდომა, რის შესახებაც განჩინების მიღებიდან 3 დღის ვადაში ეცნობება მხარეებს.

საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 208-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, თუ მოსამზადებელ სხდომაზე მოსარჩელე უარს იტყვის სარჩელზე ან მხარეები მორიგდებიან, მოსამართლე გამოიტანს განჩინებას საქმის წარმოების შეწყვეტის შესახებ, ხოლო ამავე მუხლის მეორე ნაწილის თანახმად, თუ მოსამზადებელ სხდომაზე მოპასუხე ცნობს სარჩელს, მოსამართლე გამოიტანს გადაწყვეტილებას სარჩელის დაკმაყოფილების შესახებ. ამ შემთხვევაში, სასამართლო გამარტივებულად იღებს გადაწყვეტილებას საქმის შეწყვეტის ან სარჩელის დაკმაყოფილების შესახებ და არ არის საჭირო დამატებითი საპროცესო მოქმედებების ჩატარება,

კერძოდ, მთავარი სხდომის დანიშვნა, მთავარ სხდომაზე მხარეთა ახსნა-განმარტებების მოსმენა და ა.შ.

სამოქალაქო პროცესის გამარტივებისათვის მეტად მნიშვნელოვანია ასევე, საქმეთა განხილვა ზეპირი მოსმენის გარეშე, რაც გარკვეულწილად, სიმარტივით გამოირჩევა და მიზნად ისახავს პროცესის გამარტივებას, თუმცა, არსებითად განსხვავდება გამარტივებული წარმოებისაგან. კერძოდ, ზეპირი მოსმენის გარეშე საქმის განხილვისათვის რაიონულ (საქალაქო) სასამართლოში აუცილებელია როგორც ერთი, ისე მეორე მხარის მოთხოვნა, რასაც ვერ ვიტყვით გამარტივებულ წარმოებაზე და ა.შ.

სამოქალაქო საქმეთა განხილვის გამარტივებას ემსახურება ასევე, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსით გათვალისწინებული ისეთი ინსტიტუტი, როგორიცაა დაუსწრებელი გადაწყვეტილება, როცა გადაწყვეტილების მიღება სიმარტივით გამოირჩევა. დაუსწრებელი გადაწყვეტილება ჩვეულებრივი გადაწყვეტილების მსგავსად, წარმოადგენს საპროცესო აქტს, რომლითაც ხდება დავის არსებითად გადაწყვეტა. ამასთან, დაუსწრებელი გადაწყვეტილება მხარის არყოფნისას დაუსწრებელი წარმოების წესით საქმის განხილვისა და გადაწყვეტის შედეგია¹⁹.

შედარებით მარტივად განიხილება მაგისტრატ მოსამართლეთა განსჯადი სამოქალაქო საქმეები. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის მე-14 მუხლის თანახმად, მაგისტრატი მოსამართლეები პირველი ინსტანციით განიხილავენ შემდეგ საქმეებს: ქონებრივ დავებს, თუ სარჩელის ფასი არ აღემატება 2000 ლარს; უდავო და გამარტივებული წარმოების საქმეებს, გარდა შვილად აყვანის, აგრეთვე, გამარტივებული წესით გადახდის და ქონების უპატრონოდ ცნობის საქმეებისა, თუ მოთხოვნის ან ქონების ღირებულება აღემატება 2000 ლარს; საოჯახო-სამართლებრივი ურთიერთობიდან გამომდინარე დავებს, გარდა შვილად აყვანის, მშობლის უფლების ჩამორთმევის, მამობის დადგენის და განქორწინების საქმეებისა, თუ მეუღლეებს შორის არსებობს დავა ბავშვის მიკუთვნების თაობაზე.

მაგისტრატ მოსამართლეთა განსჯადი სამოქალაქო საქმეები განიხილება დაჩქარებული წესით. კერძოდ, საქმის არსებითი განხილვა იწყება სადავო ფაქტობრივ გარემოებებზე მოსამართლის მოხსენებით. საქმის მოხსენების შემდეგ, მოსამართლეს უფლება აქვს მხარეებს დაუსვას კითხვები, რომლებიც ხელს შეუწყობს საქმისათვის მნიშვნელოვან ფაქტობრივ გარემოებათა დადგენასა და ამ გარემოებების დამადასტურებელი მტკიცებულებების გამოკვლევას. სასამართლოს ნებართვით თითოეულ მხარეს შეუძლია კითხვა დაუსვას მოწინააღმდეგე მხარეს და მის წარმომადგენელს სადავო ფაქტობრივ გარემოებებთან დაკავშირებით. მტკიცებულებათა გამოკვეყნება არ არის სავალდებულო. საქმის განხილვა მთავრდება მხარეთა პაექრობით და რეპლიკით.

საქმის გამარტივებულად განხილვას ითვალისწინებს არა მარტო სამოქალაქო, არამედ ადმინისტრაციული და სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსებიც.

საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 27-ე მუხლის თანახმად, სასამართლო უფლებამოსილია მხარეთა წერილობითი მოთხოვნის საფუძველზე, ადმინისტრაციული საქმე განიხილოს და გადაწყვიტოს მხარეთა დაუსწრებლად (გამარტივებული სამართალწარმოება). რაც შეეხება დაჩქარებულ ადმინისტრაციულ სამართალწარმოებას, ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 28-ე მუხლის თანახმად, სასამართლოს იმ შემთხვევაში შეუძლია მიიღოს გადაწყვეტილება საქმის დაჩქარებული წესით განხილვის შესახებ (დაჩქარებული ადმინისტრაციული სამართალწარმოება), თუ არსებობს მხარის მოთხოვნა. დაჩქარებული სამართალწარმოე-

ბისას, სასამართლო შედარებით სწრაფად იხილავს ადმინისტრაციულ საქმეს. დაჩქარებული წესით საქმის განხილვისას სასამართლო უფლებამოსილია: შეამოკლოს მოპასუხის მიერ თავისი პასუხის (შესაგებლის) ან შეგებებული სარჩელის წარდგენის ვადა; მესამე პირს არ განუსაზღვროს ვადა სარჩელზე საკუთარი მოსაზრების წარდგენისათვის; არ დაადგინოს მხარეების მიერ ექსპერტის დანიშვნასთან დაკავშირებით საკუთარი მოსაზრების წარდგენის ვადა; შეუმციროს მხარეებს ექსპერტის დასკვნასთან დაკავშირებით საკუთარი მოსაზრების წარდგენის ვადა.

რაც შეეხება საქართველოს სისხლის საპროცესო სამართალს, აქ პროცესის გამარტივების ნიშნები იკვეთება 473-ე მუხლში, სადაც მოსამართლეს შეუძლია შეკვეცოს ან გააუქმოს სასამართლო გამოძიება, ე.ი. არ ჩაატაროს სასამართლო გამოძიება სრული მოცულობით, თუ განსაჯელმა სასამართლოს წინაშე თავი დამნაშავედ ცნო და ეს აღიარება იყო ნებაყოფლობითი, არ გამოუწვევია მხარეთა დავა და სასამართლოს ეჭვი. სასამართლო პროცესი გამარტივებულად მიმდინარეობს ასევე, თუ სასამართლოს მიერ საქმის არსებითი განხილვის გარეშე, განაჩენის გამოტანის საფუძველია საპროცესო შეთანხმება.

ზოგადად, შეიძლება ითქვას, რომ რაც უფრო გამარტივდება საპროცესო კანონმდებლობა, მით უფრო ეფექტიანად მოხდება დარღვეული უფლების აღდგენა და მართლმსაჯულების სწრაფად განხორციელება.

როგორც ზემოთ აღინიშნა, სასარჩელო წარმოებისაგან განსხვავებით, გამარტივებული წარმოებისას საქმის განხილვა დაჩქარებულად მიმდინარეობს. რაც განპირობებულია გამარტივებული წარმოებით განსახილველი საქმეების სიმარტივეთ. გამარტივებული წარმოების დროს გადაწყვეტილება მიიღება შემჭიდროებულ ვადებში, არ ხდება საქმის მომზადება მთავარ სხდომაზე განსახილველად, ამ მიზნით მოპასუხისათვის სარჩელისა (განცხადების) და თანდართული მასალების ასლების გადაგზავნა და შესაგებლის ან შეგებებული სარჩელის წარმოსადგენად ვადის მიცემა და ა.შ. საპროცესო ვადა არის დროის მონაკვეთი, რომლის განმავლობაშიც უნდა შესრულდეს მოქმედება. ვადების მნიშვნელობა სამოქალაქო პროცესში უშუალოდ უკავშირდება სამოქალაქო საქმეთა სასამართლო წარმოების (სამართალწარმოების) მიზნებსა და ამოცანებს. სამოქალაქო სამართალწარმოების მიზანია არა მარტო იმ პირთა უფლებების დაცვა, რომლებიც მიმართავენ სასამართლოს სარჩელით (განცხადებით), არამედ ამ უფლებების დროულად და გონივრულ ვადებში დაცვა²⁰.

გამარტივებული წარმოებისაგან განსხვავებით სასარჩელო წარმოებით საქმის განხილვა უფრო დიდ ვადებთან არის დაკავშირებული. კერძოდ, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 59-ე მუხლის მე-3 ნაწილის თანახმად, სამოქალაქო საქმეებს სასამართლოები განიხილვენ განცხადების მიღებიდან არაუგვიანეს ორი თვისა. ხოლო განსაკუთრებით რთული კატეგორიის საქმეებზე, განმხილველი სასამართლოს გადაწყვეტილებით, ეს ვადა შეიძლება გაგრძელდეს არა უგვიანეს ხუთი თვისა, გარდა ალიმენტის გადახდევინების, დასახიჩრებით ან ჯანმრთელობის სხვა დაზიანებით, აგრეთვე მარჩენალის სიკვდილით გამოწვეული ზიანის ანაზღაურების, შრომითი ურთიერთობიდან და „საცხოვრებელი სადგომით სარგებლობისას წარმოშობილი ურთიერთობების შესახებ“ საქართველოს კანონიდან გამომდინარე, მოთხოვნის შესახებ საქმეებისა, რომლებიც განხილული უნდა იქნეს არა უგვიანეს, ერთი თვისა.

მუხლში, რომელიც საქმის განხილვის ვადებს არეგულირებს, არსად არ არის მსჯელობა გამარტივებული წარმოებით განსახილველ საქმეებთან დაკავშირებით, ამდენად გამარტივებული წარმოების არსიდან გამომდინარე, აღნიშნული კატეგორიის საქმეები შემჭიდროებულ ვადებში

განიხილება და საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 59-ე მუხლის გამოყენება დაუშვებელია.

გამარტივებულ წარმოებაში მხარეებს წარმოადგენენ ის პირები (სუბიექტი), რომელთა შორის სამართალურთიერთობისას წარმოშობილ დავას უფლების შესახებ გადანყვიტავს სასამართლო. ე.ი. გამარტივებულ წარმოებაში გვაქვს დავა უფლების შესახებ. სწორად მიუთითებს გ.ა. ჩერემინი, რომ უფლების შესახებ დავა სხვა არაფერია, თუ არა უთანხმოება, უფლებებისა და მოვალეობების არსებობასთან დაკავშირებით ან სამართალურთიერთობის ან მისი შინაარსის არსებობის (არარსებობის) გამო მხარეთა შორის შეხედულებათა არათანხვედრის გარეგნული გამოვლინება და ამ არათანხვედრით გამოწვეული მათი ურთიერთსაწინააღმდეგო მოქმედება²¹.

გურვიჩის აზრით, უფლების შესახებ დავა განეკუთვნება მხოლოდ სამოქალაქო საპროცესო სამართლის ინსტიტუტს. მისი განმარტებით, დავის არსებობა, კერძოდ, გადანყვიტოს იდავოს ან არ იდავოს, მხოლოდ საპროცესო სამართლის სფეროს წარმოადგენს²².

უფლების შესახებ დავას ა. კოჟუხარი განმარტავს, როგორც უფლებებთან და ვალდებულებების შესრულებასთან დაკავშირებით წარმოშობილ მხარეთა განსხვავებულ, ურთიერთსაწინააღმდეგო შეხედულებებსა და მოქმედებებს²³.

იარკოვის რედაქციით გამოცემულ რუსეთის ფედერაციის სამოქალაქო პროცესის სახელმძღვანელოში ხაზგასმულია, რომ ბრძანებით წარმოებაში არ არის დავა უფლების შესახებ და მოდავე მხარეები. აქ შენარჩუნებულია მატერიალურსამართლებრივი ურთიერთობის სტრუქტურა და მისი მონაწილე იწოდება კრედიტორად და მოვალედ²⁴. ზაიცევიც, უფლების შესახებ დავას, მატერიალურსამართლებრივ ინსტიტუტს მიაკუთვნებს²⁵.

როგორც აღნიშნულიდან ჩანს, იურისტთა ნაწილი უფლების შესახებ დავას მატერიალურსამართლებრივ, ხოლო ნაწილი პროცესუალურსამართლებრივ ინსტიტუტს მიაკუთვნებს.

ჩვენი აზრით, დავას არეგულირებს მატერიალურსამართლებრივი ნორმა, მაგრამ მხარემ, რომლის უფლებაც იქნა დარღვეული, შესაძლებელია, საერთოდ არ მოითხოვოს დარღვეული უფლების აღდგენა. უფლების აღდგენის მოთხოვნის შემთხვევაში, დავა მხარეებს შორის წარმოშობა, რომელიც პროცესუალური ნორმებით რეგულირდება. ამდენად, ჩვენი აზრით, დავა უფლების შესახებ განეკუთვნება მხოლოდ პროცესუალურსამართლებრივ ინსტიტუტს.

სამოქალაქოსამართლებრივი ურთიერთობისათვის აუცილებელია არა მარტო სუბიექტების არსებობა, ვის შორისაც მყარდება ეს ურთიერთობა, არამედ სათანადო ობიექტიც, რისთვისაც მყარდება ეს ურთიერთობა. ობიექტი, საერთოდ, ფილოსოფიური კატეგორიაა და გულისხმობს საგანს, რომელზედაც მიმართულია სუბიექტის მოქმედება²⁶.

საქართველოს მოქმედი სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი პირველი ინსტანციის სასამართლოს დადგენილებებს გადანყვეტილებებად და განჩინებებად ჰყოფს. გადანყვეტილების ფორმით პირველი ინსტანციის სასამართლოს გამოაქვს დადგენილება იმ შემთხვევაში, როცა საქმე არსებითად წყდება, ხოლო საქმე როცა არსებითად არ წყდება, მიიღება განჩინებით.

მოქმედი საპროცესო კოდექსით სასარჩელო და უდავო წარმოებასთან ერთად გათვალისწინებულია წარმოების კიდევ ერთი სახე. კერძოდ, გამარტივებული წარმოება პირველი ინსტანციის მიერ მიღებული დადგენილების ახალ ფორმას გვთავაზობს, ეს არის გადახდის ბრძანება და ბრძანება, რომლებითაც არსებითად მთავრდება საქმე პირველი ინსტანციის სასამართლოში.

გადახდის ბრძანება მიიღება ფულადი დავალიანების გადახდევინების შესახებ განცხადების გამარტივებული წესით განხილვის დროს, რომელიც მოპასუხისათვის მისი ჩაბარებიდან 10 დღის

გასვლ
ბრძან
საქმის
აღსრუ
საქ
განსხვ
ბა ითვ
კერძო
ფორმ
რება წ
ლო ლ
ბულ ბ
შეიძლ
მარ
წარმო
ვავდე
ლო წ
ხოლო
განხი
უგვი
სასამ
ბელი
რა
დანყ
და ი
სუბი
ტილ
შესა
სა
ბელი
რობ
ლებ
ბრძ
ლაქ
რობ
მხარ
უ
დებ
უ
განს
ბრძ

8

გასვლის შემდეგ შედის კანონიერ ძალაში, საბოლოო და ექვემდებარება აღსრულებას, ხოლო ბრძანება ლიზინგის საგნის გამცემის მფლობელობაში ლიზინგის საგნის დაბრუნების თაობაზე საქმის გამარტივებული წესით განხილვისას მიიღება, რომელიც დაუყოვნებლივ ექვემდებარება აღსრულებას.

საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსით გათვალისწინებული ბრძანებისაგან განსხვავებით, გადახდის ბრძანება დაუყოვნებლივ არ შედის კანონიერ ძალაში და კანონმდებლობა ითვალისწინებს მის გასაჩივრებას, რისთვისაც რთული პროცედურის დაცვა არ არის საჭირო, კერძოდ, არ დგება სააპელაციო საჩივარი იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მიერ დამტკიცებული ფორმის ნიმუშის სახით და არ გადაიხდებიან სახელმწიფო ბაჟი. გადახდის ბრძანების გასაჩივრება შესაძლებელია გადახდის ბრძანების გამცემ სასამართლოში შესაგებლის წარდგენით, ხოლო ლიზინგის საგნის გამცემის მფლობელობაში ლიზინგის საგნის დაბრუნების თაობაზე მიღებულ ბრძანებაზე შესაგებლის წარდგენა ბრძანების მიმღებ სასამართლოში არ ხდება და მასზე შეიძლება კერძო საჩივრის შეტანა.

მართალია, აქციათა სავალდებულო მიყიდვის შესახებ საქმის განხილვის გამარტივებული წარმოების დროს მიიღება გადაწყვეტილება, მაგრამ გასაჩივრების თვალსაზრისით, იგი განსხვავდება სასარჩელო წარმოების დროს მიღებული გადაწყვეტილებისაგან. კერძოდ, თუ სასარჩელო წარმოების დროს მიღებულ გადაწყვეტილებაზე შესაძლებელია როგორც სააპელაციო, ხოლო შემდეგ საკასაციო საჩივრის შეტანა, აქციათა სავალდებულო მიყიდვის შესახებ საქმის განხილვის გამარტივებული წესით განხილვისას მიღებული გადაწყვეტილება გამოტანიდან არა უგვიანეს 14 დღისა, საჩივრდება მხოლოდ სააპელაციო წესით, რაც ნიშნავს, რომ სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება საბოლოო და საკასაციო წესით მისი გასაჩივრება დაუშვებელია.

რაც შეეხება თამასუქისა და ჩეკის თაობაზე აღძრულ სარჩელებზე დათქმით მიღებულ გადაწყვეტილებას, მოპასუხის უფლებების შენარჩუნებით საბოლოოდ ითვლება გასაჩივრებისა და იძულებითი აღსრულების თვალსაზრისით. მიუხედავად ამისა, მასზე შესაძლებელია მოპასუხის მიერ შესაგებლის წარდგენა, ხოლო დამატებითი წარმოების დროს მიღებულ გადაწყვეტილებაზე ვრცელდება გადაწყვეტილებისათვის დადგენილი საერთო წესები, რაც ნიშნავს, რომ შესაძლებელია მისი გასაჩივრება სააპელაციო, ხოლო შემდეგ – საკასაციო წესით.

საზღვარგარეთის ქვეყნების გამოცდილება (გერმანია, იტალია, ინგლისი, რუსეთი, უკრაინა, ბელორუსია) გვიჩვენებს, რომ ზოგადად, ბრძანება შეიძლება იყოს როგორც უპირობო, ისე პირობითი. უპირობო ბრძანების დროს სასამართლო ბრძანება არ საჩივრდება, გააჩნია სააღსრულებო ფურცელის ძალა და შესაბამისად, ექვემდებარება დაუყოვნებლივ აღსრულებას. უპირობო ბრძანებად ასევე, მიიჩნევა ნოტარიუსის სააღსრულებო წარწერა, რომელიც მოქმედი სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის მიღებამდე საქართველოშიც ფართოდ იყო გავრცელებული. უპირობო ბრძანებისაგან განსხვავებით, პირობითი ბრძანება შეიძლება გასაჩივრდეს მოპასუხე მხარის მიერ.

უნგრეთის კანონმდებლობით, ბრძანება წარმოადგენს სანქციას და მოპასუხის გამოუცხადებლობის შემთხვევაში, საქმის პირველი განხილვის დროს გამოიყენება.²⁷

უნგრეთში სამართალწარმოების დროს მიღებული ბრძანება თავისი შინაარსით არსებითად განსხვავდება საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსით გათვალისწინებული გადახდის ბრძანებისაგან. საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული გამარტივებული წარმო-

8

4

ბისას მიღებული გადახდის ბრძანება არ არის სანქცია გამოუცხადებელი მხარის მიმართ. გამოუცხადებელი მხარის მიმართ სანქციის გამოყენებას საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის ცალკე თავი ითვალისწინებს, რომელიც ეხება დაუსრულებელი გადაწყვეტილების მიღებას. კერძოდ, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 229-ე მუხლის პირველი ნაწილში საუბარია არასაპატიო მიზეზით სასამართლო პროცესზე მოსარჩელე მხარის გამოუცხადებლობის, ხოლო 230-ე მუხლის პირველი ნაწილით არასაპატიო მიზეზით მოპასუხის გამოუცხადებლობის შემთხვევაში, შესაძლო შედეგებზე.

საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსით გათვალისწინებულ გადახდის ბრძანებას, ისევე, როგორც გამარტივებული წარმოებით მიღებულ სხვა გადაწყვეტილებებს არ გააჩნია სააღსრულებო დოკუმენტის ძალა. სიტყვა „ბრძანება“, ფულადი დავალიანების გადახდევინების შესახებ გამარტივებული წესით განსახილველ საქმეებზე პირობითად აღებული ტერმინია და მისი აღსრულებისათვის აუცილებელია კანონიერ ძალაში შესვლის შემდეგ, განმცხადებლის მოთხოვნის შემთხვევაში, სააღსრულებო ფურცელის გაცემა.

გადახდის ბრძანება არის პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიერ მიღებული დადგენილება, რომელიც გადაწყვეტილებისაგან განსხვავებით სააპელაციო სასამართლოში არ საჩივრდება. გადახდის ბრძანებით საქმის არსებითად გადაწყვეტა ხდება პირველი ინსტანციის სასამართლოში. სააპელაციო სასამართლო მხოლოდ იმ შემთხვევაში განიხილავს აღნიშნული კატეგორიის საქმეებზე სააპელაციო საჩივარს, თუ გასაჩივრებულია პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილება, რომელიც მიღებულია გამარტივებული წარმოების სასარჩელო წარმოებაში გადაზრდის შემდეგ. ამ შემთხვევაში, თამასუქისა და ჩეკის თაობაზე აღძრული სარჩელების მსგავსად, გადაწყვეტილების გასაჩივრება შეიძლება გადაწყვეტილებებისათვის დადგენილი გასაჩივრების საერთო წესების დაცვით.

გადახდის ბრძანება, ასევე ბრძანება, გადაწყვეტილების და განჩინების მსგავსად, სასამართლოს მიერ მიღებულ დადგენილებათა ერთ-ერთ სახეა, სადაც ასახულია სასამართლოს დავალება მოპასუხის მიერ შესასრულებელი მოქმედების შესახებ.

მართალია, გამარტივებული წარმოების დროს ნებისმიერი გადაწყვეტილება მიიღება გამარტივებული წესით, მაგრამ აღნიშნული არ ნიშნავს, რომ არ ხდება ფაქტობრივი გარემოებების გამოკვლევა. გამარტივებული წარმოების დროს სასამართლო ამოწმებს სარჩელის (განცხადების) აღძვრის სამართლებრივ საფუძვლებს, მის შინაარსს, რამდენად სრულყოფილად და კანონის მოთხოვნათა დაცვით არის იგი წარდგენილი სასამართლოში. ამოწმებს აღძრული მოთხოვნის ხასიათს, ასევე, წარმოდგენილი დოკუმენტების მეშვეობით დასტურდება თუ არა მოთხოვნის საფუძვლიანობა.

გამარტივებული წარმოებით მიღებული გადახდის ბრძანების იურიდიული ბუნების დასადგენად მნიშვნელოვანია მტკიცებულებების საკითხის გარკვევა. სასარჩელო წარმოებისაგან განსხვავებით, ფულადი დავალიანების გადახდევინების შესახებ საქმეებზე მტკიცებულებებზე გამოყენება მხოლოდ უდავო დოკუმენტები, რომლითაც ერთმნიშვნელოვნად დასტურდება მოვალის მიერ კრედიტორის მიმართ ვალდებულების არსებობა. დოკუმენტი ხელმოწერილი უნდა იყოს მოვალის მიერ.

დოკუმენტზე ხელმოწერა არის საბუთის შინაარსის სისწორისა და სრულყოფილების საფუძველი, ვინაიდან პირი დოკუმენტს იმ შემთხვევაში აწერს ხელს, როდესაც მასში თავმოყრილია ყველა ძირითადი საკითხი და როდესაც იგი ეთანხმება ამ უკანასკნელის შინაარსს. თუმცა,

ყოველივე აღნიშნულის წინაპირობაა, რომ პირმა ხელმოწერა დასცას საბუთის ტექსტის ბოლოს და არა რომელიმე სხვა ადგილას. საბუთის სისწორისა და სრულყოფილების ვარაუდი მოქმედებს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ საბუთი გარეგნულად არ არის დაზიანებული და ხელმოწერა ნამდვილ პირს ეკუთვნის.

გამარტივებული წარმოებისას აუცილებელია დოკუმენტების დამონმებული სახით წარდგენა, წინააღმდეგ შემთხვევაში, სასამართლომ განმცხადებელს უარი უნდა უთხრას გამარტივებული წარმოებით საქმის აღძვრაზე. დამონმებული დოკუმენტების წარდგენას გამარტივებულ წარმოებაში მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს, ვინაიდან სასამართლოს მიერ არ ხდება მხარეთა დაბარება და მათგან ახსნა-განმარტებების ჩამორთმევა. ამდენად, დოკუმენტის უტყუარობის გარკვევა დამონმების გარეშე შეუძლებელია. მხოლოდ განმცხადებლის მიერ წარდგენილი დოკუმენტების კანონის მოთხოვნებთან შესაბამისობის შემთხვევაში შეუძლია მოსამართლეს მიიღოს გადახდის ბრძანება, დოკუმენტების კანონის მოთხოვნებთან შესაბამისობა ნიშნავს დამონმებული და არა დადასტურებული დოკუმენტების წარდგენას.

ზემოაღნიშნული გარემოებების გათვალისწინებით, მიგვაჩნია, რომ გადახდის ბრძანება საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის თანახმად, არის პირობითი ბრძანება, რაც იმაში გამოიხატება, რომ მოვალის მიერ პროტესტის წარდგენის შემთხვევაში, დადგენილია მისი გაუქმების მარტივი პროცედურა, თუმცა მიგვაჩნია, რომ გადახდის ბრძანების გაუქმებისათვის აუცილებელი უნდა იყოს არა ზოგადად, შესაგებლის, არამედ დასაბუთებული შესაგებლის წარდგენა.

გადახდის ბრძანება, ისევე როგორც გადაწყვეტილება და განჩინება, სასამართლოს სპეციფიკური დადგენილების ცალკე სახეა და გამოიცემა მატერიალურ და საპროცესო ნორმათა რეალიზაციის შედეგად. გადახდის ბრძანების გამოცემისას მნიშვნელოვანია მატერიალურსამართლებრივი ნორმების საფუძველზე, ვალის არსებობა, რაც დასტურდება განმცხადებლის მიერ წარდგენილი უტყუარი დოკუმენტებით. გადახდის ბრძანების აღსრულება ხდება კანონიერ ძალაში შესვლის შემდეგ, სასამართლო გადაწყვეტილების აღსრულებისათვის დადგენილი წესით.

გამარტივებული წარმოების დროს მიღებული ნებისმიერი გადაწყვეტილება წარმოადგენს სასამართლოს სამართალშეფარდების აქტს, რომლის გამოცემა ხორციელდება კანონით მკაცრად რეგლამენტირებულ სამოქალაქო საპროცესო ფარგლებში. გადაწყვეტილების გამოცემისას, მოსამართლე მოქმედებს სასამართლოს, როგორც სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოს სახელით, რომელიც ახორციელებს მართლმსაჯულებას, როგორც სასარჩელო წესით სამოქალაქო საქმეთა განხილვისა და გადაწყვეტისას, ისე გამარტივებულ წარმოებაშიც, როცა სასამართლო ხელისუფლება ხორციელდება სამოქალაქო სამართალწარმოების მეშვეობით.

გადაწყვეტილების კანონიერ ძალაში შესვლის შემდეგ, იგი იძენს შეუცვლელობის, სავალდებულობის, უცილობის (უდავობის), განსაკუთრებულობის და პრეიუდიციულობის თვისებებს, რაც პრაქტიკულად, შემდეგ იურიდიულ შედეგებში გამოიხატება: გადაწყვეტილება არ შეიძლება გააუქმოს ან შეცვალოს არც გადაწყვეტილების მიმღებმა სასამართლომ და არც ზემდგომმა სასამართლომ; დაუშვებელია ხელახალი გადაწყვეტილების გამოტანა იმავე მხარეებს შორის, იმავე საგანზე და იმავე საფუძვლებით; გადაწყვეტილება სავალდებულოა ყველა იმ პირისათვის, რომლებზედაც ვრცელდება მისი კანონიერი ძალა.

კანონიერ ძალაში შესვლის მომენტიდან გადაწყვეტილება იძენს ისეთივე ძალას, როგორც სამართლის ის ნორმა, რომელიც ნორმატიულ აქტში არის დაფიქსირებული²⁸.

გამარტივებული წარმოების დროს მიღებულ ყველა სახის გადაწყვეტილებას გააჩნია გადაწყვეტილებისათვის დამახასიათებელი საერთო ნიშნები, კერძოდ: გადაწყვეტილება წარმოადგენს სასამართლოს დადგენილების ერთ-ერთ სახეს; გადაწყვეტილებით არსებითად წყდება პირველი ინსტანციის სასამართლოში საქმის განხილვა; გადაწყვეტილება გამოიცემა ერთპიროვნულად, მოსამართლის მიერ; გადაწყვეტილება წარმოადგენს სახელმწიფოს მიერ გამოტანილ აქტს, რომელშიც აისახება შესაბამისი ნება; გამარტივებული წარმოებით მიღებული გადაწყვეტილება აღსრულდება გადაწყვეტილების აღსრულებისათვის დადგენილი წესით.

ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, შეიძლება დავასკვნათ, რომ სამოქალაქო პროცესში გამარტივებული წარმოების შემოღება უზრუნველყოფს არა მარტო მხარეთა დარღვეული უფლებების დროულად აღდგენას, არამედ ასევე, ხელს შეუწყობს სწრაფი მართლმსაჯულების განხორციელებას და საქმეებისაგან სასამართლოთა განტვირთვას.

- ¹ მ. კოპალეშვილი, ნ. სხირტლაძე, ე. ქარდავა, პ. ტურავა, ადმინისტრაციული საპროცესო სამართლის სახელმძღვანელო, გამომცემლობა „სიესტა“, თბილისი, 2008 წელი, გვ. 36-37.
- ² შ. ქურდაძე, სამოქალაქო საქმეთა განხილვა ზემდგომი ინსტანციის სასამართლოებში, თბ., 2006 წელი, წინათქმა.
- ³ Данилов Е.П., Гражданский процессуальный кодекс, Комментарий, М., 2001, стр. 353.
- ⁴ Т. А. Реформируемый гражданский процесс, Вестник Саратовской государственной академии права, 1998, №1, стр. 39.
- ⁵ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ერთგვაროვანი პრაქტიკა სამოქალაქო საქმეებთან დაკავშირებით, www. Supremecourt.ge გვ. 58-59.
- ⁶ ნ. ძნელაძე, ქონების უკანონო მფლობელობიდან გამოთხოვისა და საკუთრების უფლების დაცვის სამართლებრივი პრობლემები, ჟურნალი „მართლმსაჯულება“, 2007 წლის №2, გვ. 82-83, სტოლიო 2.
- ⁷ Гражданское процессуальное право России, Учебник, М., 2002, стр. 99 (автор главы — Шакарян М.С.).
- ⁸ Черемин М. А., Приказное производство в Российском гражданском процессе, М., 2001 г., с. 76.
- ⁹ შ. ქურდაძე, სამოქალაქო საქმეთა განხილვის თავისებურებანი, დისერტაცია იურიდიულ მეცნიერებათა კანდიდატის სამეცნიერო ხარისხის მოსაპოვებლად, თბილისი, 2003 წელი.
- ¹⁰ Алехина С. А., Давтян А. Г., и др. Гражданский процесс зарубежных стран, М., 2008, стр. 407.
- ¹¹ Аргунов В. Н., Судебный приказ, Приказное производство, Учебник гражданского процесса, под. ред. Треушникова М. К., М., 2001, стр. 334.
- ¹² Черемин М. А., Приказное производство в российском гражданском процессе, М., 2001, стр. 68.
- ¹³ ზ. ძლიერშვილი, უდავო წარმოება, თბ., 1998 წელი, გვ. 5.
- ¹⁴ დ. იმნაძე, იურიდიული მნიშვნელობის მქონე ფაქტების დადგენა, ჟურნალი „სამართალი“, 2001 წელი, №4, გვ. 24.
- ¹⁵ თ. ლილუაშვილი, ვალერი ხრუსტალი, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს პრაქტიკა უდავო წარმოების წესით იურიდიული ფაქტების დადგენის შესახებ, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 310-316-ე მუხლების კომენტარი, პრაქტიკული სახელმძღვანელო, პირველი გამომცემა, გამომცემლობა „სანი“, თბილისი, 2003 წელი, გვ. 37.
- ¹⁶ A. wach-Handbuch des deutschen Zivilprozessrechts. I bd. I. 1885 s. 47-53.
- ¹⁷ Давтян А.Б., Гражданское процессуальное право Германии, М., 2000, стр. 49.
- ¹⁸ მართლმსაჯულება საქართველოში, 2008 წლის სტატისტიკა.
- ¹⁹ Уткина И. В., Заочное решение в гражданском процессе, М., 2003, стр. 145.
- ²⁰ თ. ლილუაშვილი, სამოქალაქო საპროცესო სამართალი, თბილისი, 2005 წელი, გვ. 183-184.
- ²¹ Черемин М.А., Приказное производство в Российском гражданском процессе, М., 2001, стр. 65.
- ²² Гурвич М. А., Решение суда и ответственность обязанного лица, Калинин, 1977, стр. 51-52.
- ²³ Кожухар А. Н., Наличие спора на предъявление иска, Кишинев, 1970, стр. 19.
- ²⁴ ა. თაბაგარი, გამარტივებული წარმოება საქართველოს სამოქალაქო პროცესში, თბილისი, 2002 წელი.
- ²⁵ Заицев И. М., спор о праве как звено связи материального право с гражданским процессам, Калинин, 1977, стр. 44-45.
- ²⁶ ა. კობახიძე, სამოქალაქო სამართალი, ზოგადი ნაწილი, გამომცემლობა შპს გაზეთი „საქართველოს მაცნე“, თბილისი, 2001 წელი, გვ. 231.
- ²⁷ Гражданский процесс в социалистических странах-членов СЗВ, В., 3 Т., Под. ред. А. Добровольского и Л. Неваи, Т.1., М., 1977, стр. 266-267.
- ²⁸ მ. თოდუა, კანონიერ ძალაში შესული გადაწყვეტილების აღსრულებასთან დაკავშირებული საკითხების თავისებურებანი, საქართველოს მოსამართლეთა ასოციაციის ჟურნალი „საქართველოს მოსამართლეები“, №3(5), 2005 წელი, გვ. 94.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. საქართველოს 1995 წლის 24 აგვისტოს კონსტიტუცია;
2. საქართველოს ორგანული კანონი „საერთო სასამართლოების შესახებ“. 1997 წლის 13 ივნისი;
3. საქართველოს სსრ სამოქალაქო სამართლის საპროცესო კოდექსი. 1964 წლის 26 დეკემბერი;
4. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი. 1997 წლის 14 ნოემბერი;
5. საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსი. 1999 წლის 23 ივლისი;
6. ა. კობახიძე. სამოქალაქო საპროცესო სამართალი. თბილისი. 2003 წელი;
7. მ. კობალეიშვილი, ნ. სხირტლაძე, ფ. ქარდავა, პ. ტურავა. ადმინისტრაციული საპროცესო სამართლის სახელმძღვანელო. თბილისი. 2008 წელი;
8. კ. კუბლაშვილი. ძირითადი უფლებები. თბილისი. 2003 წელი;
9. თ. ლილუაშვილი. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო სამართალი. თბილისი. 1992 წელი;
10. თ. ლილუაშვილი. სამოქალაქო საქმეთა წარმოება სასამართლოში. თბილისი 2001 წელი;
11. თ. ლილუაშვილი. სამოქალაქო საპროცესო სამართალი. თბილისი. 2005 წელი;
12. თ. ლილუაშვილი. გ. ხრუსტალი. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის კომენტარი. თბილისი. 2007 წელი;
13. პრაქტიკული რეკომენდაციები სამოქალაქო საპროცესო სამართლის საკითხებზე მაგისტრის მოსამართლისათვის. საქართველოს უზენაესი სასამართლო. თბილისი. 2008 წელი;
14. შ. ქუთუაძე. სამოქალაქო საქმეთა განხილვა პირველი ინსტანციის სასამართლოში. მეორე გამოცემა. თბილისი. 2006 წელი;
15. ზ. ძლიერიშვილი. უდავო წარმოება. თბილისი. 1998 წელი;
16. რ. ხურცილავა. დავალიანების გადახდევინების შესახებ საქმის განხილვის გამარტივებული წესი სამოქალაქო პროცესში. თბილისი. 2008 წელი;
17. რ. ხურცილავა. დავალიანების გადახდევინების შესახებ საქმეების განსჯადობა გამარტივებული წარმოების დროს. ჟურნალი „ცხოვრება და კანონი“. 2008 წელი. №3;
18. რ. ხურცილავა. დავალიანების გადახდევინების შესახებ განცხადების წარმოებაში მიღება გამარტივებული წარმოების დროს. ჟურნალი „ცხოვრება და კანონი“. 2008 წელი. №4;
19. რ. ხურცილავა. გამარტივებული წარმოების ფულადი დავალიანების გადახდევინების შესახებ განცხადების წარმოებაში მიღებაზე უარის თქმა. ჟურნალი „მართლმსაჯულება და კანონი“. 2008 წელი. №3 (18);
20. რ. ხურცილავა. ლიზინგის საგნის გამცემის მფლობელობაში ლიზინგის საგნის დაბრუნების თაობაზე ბრძანების მიღება. ჟურნალი „მართლმსაჯულება და კანონი“. 2009 წელი. №1 (20);
21. რ. ხურცილავა. აქციათა სავალდებულო მიყიდვის შესახებ წარმოების აღძვრა საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის მიხედვით. ჟურნალი „მართლმსაჯულება და კანონი“. 2009 წელი. №2 (21);
22. Гражданский процессуальный кодекс Российской Федерации. М. 2009;
23. Гражданский процессуальный кодекс Киргизской Республики. М. 2009;
24. Гражданский процессуальный кодекс Украины. <http://kievgrad.info/page/1/648>
25. Гражданский процессуальный кодекс Республики Казахстан http://www.minjust.kz/ru/art/гражданский_процессуальный_кодекс_республики_казахстан_0
26. Гражданский процессуальный кодекс Республики Беларусь. <http://pravo.levonevsky.org/kodeksby/gpk/20080620/glava31.htm>
27. Алехина С. А. Давтян А. Г. и др. Гражданский процесс зарубежных стран. М. 2008;
28. Аргунов В. Н. Судебный приказ. Приказное производство. Учебник гражданского процесса. под. ред. Треушников М. К. М. 2001;
29. Бернам У. Правовая система Соединенных Штатов Америки. М. 2007;
30. Власов А.А. Гражданское процессуальное право. Учебник. М., 2003;
31. Гражданское процессуальное право России. Авторский коллектив. под.ред. М.С. Шакарян. Былина, 1996;
32. Гражданское процессуальное право. Учебник. М. 2003;

33. Гражданское процессуальное уложение Германии. Вводный закон к Гражданскому процессуальному уложению. М. 2006;
34. Гражданский процесс. под ред. В.А. Мусина, Н.А.Чечиной, Д.М. Чечота. М. 2004;
35. Гражданский процесс. под ред. М.К. Треушникова. М. 2003;
36. Гражданский кодекс Германии. В 2 т. пер. с. немецкого, СПб, 2004;
37. Гражданский процессуальный кодекс. Комментарий. Авторский коллектив. под ред. М.К. Треушникова. М. 1996;
38. Гражданский Процесс, третье изд. под. ред. В.В. Ярков. М. 2002;
39. Давтян А.Б. Гражданское процессуальное право Германии. М. 2000;
40. Данилов Е.П. Гражданский процессуальный кодекс. Комментарий. М. 2001;
41. Добровольский А. А. Некоторые вопросы исковой формы защиты права. Автореферат докт. диссерт. М. 1966;
42. Жилин Г.А. Бриков, В.В. Ганичева Е. С. и другие. Комментарий к Гражданскому процессуальному Кодексу Российской Федерации. М. 2008;
43. Крашенинников П. В. Манылов И.Е. Решетникова И.В. Рузакова,О.А. Гражданский процессуальный кодекс Российской Федерации. Комментарий. Под. ред. Крашенинникова.М. 2006;
44. Лебедев М. Ю. Францифоров Ю. В. Балашов А. Н. Гражданский процесс М. 2008;
45. Лебедев М. Ю. Гражданский процесс. М. 2009;
46. Мурадян Э. М. Судебное право. М. 2007;
47. Туманова Л. В. Владимирова И. А. Владимирова С. А. Гражданское процессуальное право. Под. ред. Тумановой Л. В. М. 2009;
48. Чечота Д. М. Гражданский процесс. учебник. М. Проспект. 1998;
49. Zivilprozessordnung. <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/zpo/gesamt.pdf>
50. Baumbach /Lauterbach/Albers/Hartmann. Zivilprozeßordnung. Band I München 2000
51. Bauer/Grunsky. Zivilprozeßrecht. 8 Auflage. 1994;
52. Christoph Paulus. Zivilprozeßrecht. 1996;
53. Fritz. C. "Gesellschafts- und Unternehmensformen" Linde Verlag, Wien 2000;
54. Grunsky. W. Zivilprozeßrecht. 2003;
55. Jauernig. O. Zivilprozeßrecht. Verlag C.H. Beck, 2003;
56. Larenz/Wolf. Allgemeiner Teil des Bürgerlichen Rechts, 9. Auflage. Beck, München, 2004;
57. Luke. W. Zivilprozeßrecht. München. 1999.

General Characteristics of the Summary Proceedings

ROBIZON KHURTSILAVA

Assistant to the Judge, Khoni District Court

Professor, Akaki Tsereteli State University

According to the new procedural laws the legal procedure is carried out by applying the adversary and disposition principles. Further, the procedure for dispute settlement has been simplified which ultimately facilitates a speedy administration of justice and a timely restoration of violated rights. The Civil Procedure Code of Georgia, adopted on 14 November 1997, defines new types of civil procedure, specifically summary proceedings are introduced along with adversary and non-adversary proceedings. The summary proceedings substantially differ from the other types of proceedings. It is a novelty and thus it requires a theoretical study. The article includes the characteristics of the summary proceedings and its differences from the adversary and non-adversary proceedings. It also covers the issue of expanding the range of cases to which the summary proceedings may be applied through making changes to the Civil Procedure Code so that it will be possible to apply the summary proceedings to such claims which are mainly based only on written evidences, such as revendication of a thing from illegal possession.